

DADALOĞLU'NUN ŞİİRLERİNDE GEÇEN COĞRAFI YER ADLARINDAN HAREKETLE AVŞAR ELLERİNİN COĞRAFYASINA İLİŞKİN GENEL BİR DEĞERLENDİRME

Araştırma Makalesi / Research Article

Gürler, M. (2020). Dadaloğlu'nun Şiirlerinde Geçen Coğrafi Yer Adlarından Hareketle Avşar Ellерinin Coğrafyasına İlişkin Genel Bir Değerlendirme. *Kapadokya Coğrafya Dergisi*, 1(2).

Geliş Tarihi: 16.12.2020

Kabul Tarihi: 26.12.2020

E-ISSN:

Mesut GÜRLER

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Bölümü
18024200004@nevsehir.edu.tr
ORCID No: 0000-0003-4800-9082

ÖZ

Ünlü halk aşığıımız Dadaloğlu, mensubu olduğu Avşar Boyunun sözcüsü olmuş, sazıyla ve sözüyle Avşar Boyunun yaşadıklarını dile getirmiştir. Hayvancılıkla geçinen Avşar Boyu, tek geçim kaynakları olan hayvanları otlatabilmek için, hayvan sürüleri ile birlikte Çukurova, Toros Dağları, Orta Anadolu yörelerinde konargöçer bir yaşam sürmüşlerdir. Dadaloğlu'da mensubu olduğu Avşar Boyu ile birlikte göçebe bir hayat sürmüştür. Dadaloğlu ve Avşar Boyu yaşadıkları yerlerden bazılarına kendi istekleriyle gitmişler, bazılarına ise devletin sürgün etmesi sonucunda gitmek zorunda kalmışlardır. Bu çalışmanın amacı, Dadaloğlu'nun kendi şiirlerinden yararlanarak, onun ve mensubu olduğu Avşar Boyunun yaşadığı bölgelerdeki coğrafi yer adlarını tespit etmeye çalışmaktır. Şiirlerdeki yer adları incelenirken, birbirlerine nispeten yakın olan yerlerin adlarının bulunduğu şiirler birlikte değerlendirilmeye çalışılmıştır. Dadaloğlu ve şiirleri araştırmacılar tarafından genellikle halk edebiyatı açısından incelenmiştir. Bu çalışmada ise Dadaloğlu'nun şiirleri coğrafya bilimi açısından ele alınarak incelenmiştir. Dadaloğlu'nun şiirlerinin incelenmesi sonucunda günümüzdeki Adana, Osmaniye, Mersin, Hatay, Gaziantep, Kilis, Kahramanmaraş, Kayseri, Sivas, Yozgat ve Kırşehir illerinin bulunduğu bölgelerin Dadaloğlu'nun ve konar-göçer Avşarların yaşadıkları yerler arasında bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dadaloğlu, Avşarlar, Yörük, Göç.

A GENERAL EVALUATION ON THE GEOGRAPHY OF THE AVŞAR HANDS FROM THE GEOGRAPHICAL PLACE NAMES IN DADALOĞLU'S POEMS

ABSTRACT

Our famous folk lover, Dadaloğlu, became the spokesperson of the Avşar Clan, to which she is a member, and expressed the experiences of the Avşar Clan with her saz and words. The Avşar tribe, who lived on livestock, lived a nomadic life in Çukurova, Taurus Mountains and Central Anatolia regions together with their herds in order to graze animals that are their only means of income. She lived a nomadic life with the Avşar Tribe, to which she was a member, in Dadaloğlu. Dadaloğlu and Avşar tribe went to some of these places they lived voluntarily, while they had to go to others as a result of the exile of the state. Biz bu çalışmamızda, Dadaloğlu'nun kendi şiirlerinden yararlanarak, onun ve mensubu olduğu Avşar Boyunun yaşadığı bölgelerdeki coğrafi yer adlarını tespit etmeye çalıştık. The aim of this study is to try to determine the geographical place names in the regions where she and the Avşar tribe, to which she is a member, by making use of Dadaloğlu's own poems. While examining the place names in the poems, the poems with the names of the places that are relatively close to each other have been evaluated together. Dadaloğlu and her poems were generally studied by researchers in terms of folk literature. In this research, Dadaloğlu's poems are analyzed in terms of geography. As a result of the analysis of Dadaloğlu's poems, it was determined that the regions where the provinces of Adana, Osmaniye, Mersin, Hatay, Gaziantep, Kilis, Kahramanmaraş, Kayseri, Sivas, Yozgat and Kırşehir live today are among the places where Dadaloğlu and nomadic Avşars live.

Keywords: Dadaloğlu, Avşars, Nomad, Migration.

1. GİRİŞ

Türk saz şiirinin önemli şairlerinden birisi olan Dadaloğlu, Oğuz Türklerinin Avşar(Afşar) boyundandır. Dadaloğlu, mensubu olduğu Avşar Boyu ile birlikte göçebe bir hayat sürmüş, onların duygularına tercüman olmuş, Avşarların diğer Yörük aşiretleriyle ve Osmanlı Devleti ile olan mücadelelerini anlatmıştır. Avşar Boyunun göçebe bir hayat sürerken yaşadığı bölgeler, diğer boy ve aşiretler ile yaşanan mücadelelerin geçtiği yerler, yaylağa ve kışlağa gidilip gelirken kullanılan yollar, konaklanan yaylalar Dadaloğlu'nun şiirlerine yansımıştır. Şiirlerde geçen yerlerin büyük kısmı günümüzde; Adana, Mersin, Osmaniye, Hatay, Kahramanmaraş, Kayseri, Yozgat, Kırşehir, Sivas illerimizin sınırları içerisinde bulunmaktadır. Halep, Rakka, Şam gibi bazı yerle ise günümüzde Suriye devletinin sınırları içerisinde kalmıştır.

1.1. Avşarlar

Avşar kelimesi, Kaşgarlı Mahmut'un Divânü Lugâti't-Türk adlı eserinde, Oğuz Kaan'ın üçüncü oğlu Yıldız'ın büyük oğlunun adı olarak geçmektedir (Işık, 1963: 1). Yani Avşarlar, Oğuz Kaan'ın Avşar adlı torunundan türemişlerdir. Dadaloğlu'nun mensubu olduğu Avşar Boyu, XI. yüzyıldan itibaren önemli roller oynamak suretiyle adlarını zamanımıza kadar yaşatmış önemli oğuz boylarından biridir. Avşarlar, Reşideddin'de, hükümdar çıkarmış oğuz boylarından biri olarak zikredilir. Bu durum Avşarların, Oğuzların İslamiyet'ten önceki tarihlerinde de güçlü bir boy olduğunu göstermektedir(Sümer, 2016: 263-264). Avşarlar, İran'daki Safevi Devletini yıkarak 1736-1804 yıllarında hüküm süren Nadir Şah Devletini kurmuşlardır (Işık, 1963: 56). Karamanoğulları Beyliği'nin kurucuları Avşardır (Sümer, 2016: 268). Dulkadiroğulları Beyliği'ni meydana getiren büyük boylar arasında Avşarlar'da yer almaktadır (Gündüz, 2015: 116). Kayı Boyu tarafından kurulan Osmanlı Devleti, Avşar Boyunu kendisine itaat etmeye zorlamış, Avşarlar ise tarih boyunca buna sürekli karşı çıkmıştır. Osmanlı Devleti'nin 1865 yılında bölgeye gönderdiği Fırka-i Islahiye ordusunun yaptığı faaliyetler sonucunda, Osmanlı Devleti ile Avşarlar arasındaki güç mücadelesinde kazanan taraf Osmanlı Devleti olmuştur. Avşarlar günümüzde Adana, Kayseri, Kahramanmaraş, Osmaniye, Gaziantep, Adıyaman, Şanlıurfa, Diyarbakır, Elazığ, Bingöl, Çorum, Kırıkkale, Ankara, Nevşehir, Konya, Karaman, Burdur, Balıkesir, Denizli ve Antalya illerinde yaşamaktadırlar (Eren, 1992: 34 ; Kekeç, 2018: 23).

Türkiye'de Afyonkarahisar, Aksaray, Amasya, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bolu, Bursa, Çankırı, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Erzincan, Eskişehir, Gümüşhane, Isparta, Kahramanmaraş, Karabük, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Muğla, Osmaniye, Sivas, Şanlıurfa, Tekirdağ, Tokat, Yozgat illerinde Avşar/Afşar adını taşıyan yetmiş üç adet yerleşim yeri bulunmaktadır (Kalafat ve diğerleri, 2013: 569-572). Türkiye dışında yedi ülkede daha Avşar/Afşar adını taşıyan otuz beş yerleşim yeri bulunmaktadır. Bu yerleşim yerlerinden altısı Afganistan'da, üçü Azerbaycan'da, ikisi Ermenistan'da, yirmi ikisi İran'da, biri Özbekistan'da ve biri de Suriye'de bulunmaktadır (Kalafat ve diğerleri, 2013: 572-573).

1.2. Dadaloğlu'nun Hayatı

Dadaloğlu'nun, 1785-1868 yılları arasında yaşadığı tahmin edilmektedir (Güleç, 2004: 5). Dadaloğlu'nun asıl adı Veli'dir. Dadaloğlu, Avşar aşiretine mensuptur. Dadaloğlu kendisinin Avşar olduğunu bazı şiirlerinde ifade etmiştir. Bu şiirlerden birinde;

Aslımı sorarsan Avşar soyundan

Ayrı düştüm aşiretten, beyimden (şn 45)

diyerek, kendisinin Avşar olduğunu açıkça söylemektedir. Dadaloğlu, diğer bir şiirinde de;

Kalktı göç eyledi Avşar elleri

Ağır ağır giden eller bizimdir (şn 9)

demektedir. Dadaloğlu, ilk satırında “Avşar elleri” ifadesini, ikinci satırda ise “eller bizimdir” ifadesini kullanarak kendisinin Avşar olduğunu ifade etmektedir. Başka bir şiirinde ise,

Kabaktepe asıl yurdum

Nadir Şah'tan gelir soyum,

Kocanallı¹ büyük dayım,

Avşarlıktan çıktı m'ola

Dadaloğlu'm oldum yetim

Nerde kaldı gökkır atım

Melul olan aşiretim

Avşarlıktan bıktı m'ola (şn 59)

demektedir. Bu şiirde geçen “büyük dayım Avşarlıktan çıktı m'ola” ve “melul olan aşiretim Avşarlıktan bıktı m'ola” ifadeleri de Dadaloğlu'nun Avşar olduğunu kanıtlamaktadır. Dadaloğlu, mensubu olduğu Avşar Boyu ile birlikte konar-göçer bir hayat sürmüştür. Avşarların yaşadığı olayları sazıyla ve sözüyle dile getirmiştir. Derviş Paşa'nın ve Ahmet Cevdet Paşa'nın idaresinde gerçekleşen Fırka-i İslâhiye adlı iskân faaliyeti sırasında Dadaloğlu'nun hayatta olduğu onun şiirlerinden anlaşılmaktadır. Dadaloğlu'nun iskândan sonra birkaç sene daha yaşadığı ve 1868 yılında vefat ettiği tahmin edilmektedir. Dadaloğlu'nun mezarının yeri belli değildir (Özdemir, 2007: 84).

1.3. Konar-Göçer Avşarların Göç Yolları

Konar-Göçer Avşarların yaylak ve kışlakları arasında gelip giderken kullandıkları farklı göç yolları bulunmaktadır. Bu göç yollarından tespit edilebilenler altı tanedir.

Birinci göç yolu; Çukurova – Kadirli(Kars) ilçesi – Kozan(Sis) ilçesi – Feke(Asmaca. Asmaca, Feke ilçesinin günümüzdeki yerleşim yerinin adıdır. İlçenin ilk kuruluş yeri şimdiki ilçe merkezinin kuzeyinde bulunan Feke kalesinin olduğu yerdir.) – Saimbeyli(Hacın/Haçın) ilçesi – Obruk Geçidi (Burası Saimbeyli ilçe merkezinin birkaç km kuzeyinde bulunmaktadır.) – Pınarlar(Hastane) kırsal mahallesi (Burası Adana'nın Tufanbeyli ilçene bağlı olup, ilçe merkezinin 4 km güneydoğusunda bulunmaktadır. Kırsal mahalle, Tufanbeyli-Adana-Kayseri karayollarının

¹ Avşar obalarından birinin adıdır.

birleştigi bir kavşakta kurulmuş olup, mahallenin içinden Göksu Irmağı geçmektedir. Osmanlı Devleti döneminde buraya seyyar bir hastane kurulduğundan, bu yerleşimin ilk adı Hastane'dir.) – Yeşilkent(Yalak) – Sarız(Köyyeri) – Pınarbaşı(Aziziye. Osmanlı Devleti döneminde, burasının adı Aziziye iken, Cumhuriyet döneminde Pınarbaşı olarak değiştirilmiştir.) – Uzunyayla (Uzunyayla Platosu Kayseri ve Sivas illeri arasında yer almaktadır.)

İkinci göç yolu; Anavarza (Anavarza, Kozan ilçesine bağlı kırsal mahalle olup, burada tarihi bir kale de bulunmaktadır.) – Kadirli(Kars) – Tapan (Burası günümüzde Feke ilçesine bağlı kırsal bir mahalle olup, ilçe merkezinin güneydoğusunda bulunmaktadır.) – Saimbeyli(Hacın/Haçın) – Obruk Geçidi – Pınarlar(Hastane) – Yeşilkent(Yalak) – Sarız(Köyyeri) – Pınarbaşı – Uzunyayla.

Üçüncü göç yolu; Anavarza – Çukur'un Köprü (Burası günümüzde Osmaniye'nin Kadirli ilçesine bağlı olan Çukurköprü adlı köydür.) – Kozan (Sis) – Sirelif (Burası Kozan ilçe merkezi ile ilçenin kuzeyinde bulunan Kozan barajı arasındaki bir bölgenin adıdır.) – Kilken Çayı – Akdeğirmen – Feke – Arı Kayası (Burası Feke kalesinin birkaç km kuzeydoğusunda, Feke-Saimbeyli karayolu üzerinde bulunan bir bölgenin adıdır.) – Himmetli (Burası Saimbeyli ilçesine bağlı kırsal bir mahalle olup, içinden Saimbeyli-Feke karayolu geçmektedir. Mahallenin ortasından akan Göksu Irmağı da mahalleyi ikiye ayırmaktadır.) – Saimbeyli (Hacın/Haçın) – Pınarlar (Hatane) – Yeşilkent(Yalak) – Sarız(Köyyeri) – Pınarbaşı – Zamantı kıyıları ve Toroslar (Zamantı, Seyhan Nehri'nin iki önemli kolundan biri olup kaynağı Uzunyayla'dadır.)

Dördüncü göç yolu; Çukurova'dan sonra Zehli yolu- Savrun Gözü – Mazgaç Beli (Mazgaç, Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesinde bulunan bir yaylanın adıdır.) – Çamurlu (Burası Göksun ilçesinde bulunmaktadır.) – Yeşilkent(Yalak) – Sarız(Köyyeri) – Pınarbaşı(Aziziye) – Toroslar ve Uzunyayla.

Beşinci göç yolu; Çukurova – Andırın (Andırın' günümüzde Kahramanmaraş'a bağlı bir ilçedir.) – Geben (Geben, Andırın ilçesine bağlı kırsal bir mahalle olup, ilçenin kuzeyinde bulunmaktadır) – Meryemçil (Meryemçil, Göksun ilçesi sınırları içerisinde ve ilçe merkezinin güneyinde bulunan bir belin(geçitin) adıdır – Yeşilkent(Yalak) – Sarız(Köyyeri) – Pınarbaşı – Zamantı kıyıları ve Uzunyayla.

Altıncı göç yolu; Çukurova – Araplı (Burası Andırın'da bulunmaktadır.) – Baldağı Beli – Başkonuş Dağı (Burası Andırın ilçesi ile Kahramanmaraş arasında bulunmaktadır) – Üngüt Köprüsü (Burası Kahramanmaraş'ta bulunmaktadır.) – Tekir (Tekir, Kahramanmaraş'ın Onikişubat ilçesine bağlı kırsal bir mahalle olup, Kahramanmaraş-Göksun karayolu mahallenin içinden geçmektedir.) – Saraycık (Saraycık, Kahramanmaraş'ın Göksun ilçesine bağlı bir kırsal mahalledir.) – Yeşilkent(Yalak) – Sarız(Köyyeri) – Pınarbaşı(Aziziye) – Toroslar, Zamantı kıyıları ve Uzunyayla (Özdemir, 2007: 427).

2. Yöntem

Dadaloğlu şiirlerinde yer alan coğrafi yer adlarının ele alındığı bu çalışmada, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi tekniğinde, bir dokümanın içeriğine ilişkin analizlerde tespit edilen kavramlar ve bu kavramlar arasındaki ilişkisellik anlamlı ve tutarlı bir şekilde tanımlanır (Özgen, 2016: 184-185). Dadaloğlu'na atfedilen birçok şiir bulunmaktadır. Mahmut Işık, Nurettin Albayrak, Ahmet Z. Özdemir, İsmail Görkem, Dadaloğlu hakkında eser vermiş kişilerdir. Bu

kişiler içerisinde Ahmet Z. Özdemir ve İsmail Görkem'e ait çalışmalar daha nitelikli ve kapsamlıdır. Ahmet Z. Özdemir, Dadaloğlu'na ait şiirleri araştırma sahasındaki kaynak kişilerle yüz yüze görüşerek tespit etmiş olup, özgün bir eser ortaya çıkarmıştır (Özdemir, 2007: 84). Bu nedenle, çalışmamızda Ahmet Z. Özdemir'e ait eser esas alınmıştır. Çalışmada örnek verilen şiirler Özdemir (2007)'den şn (şiir numarası) belirtilerek yer almaktadır.

3. Bulgular

Dadaloğlu ve mensubu olduğu Avşar Boyu kışın Çukurova'da yaşamakta, bahar geldiği zaman ise yaylalara göçmektedirler. Dadaloğlu iskândan sonra söylediği bir şiirinde;

Bize haram oldu Çukurovalar

Şahin uçtu ıssız kaldı yuvalar (şn37)

demektedir. Dadaloğlu başka şiirlerinde de Çukurova'dan bahsetmiş ve bunu dizelerinde;

Esti poyraz yeli bulandı hava

Zatıdan² gamlısın sen Çukurova (şn 19)

Şol Çukurova benim diyenler

Yanıma gelir ünümü duyanlar (şn 25)

Urum kuşu Çukarâ'da³ kışlamaz

Allah'tan olmazsa devlet boşlamaz (şn 45)

şeklinde dile getirmiştir. Dadaloğlu'nun şiirlerinde Çukurova bölgesindeki bazı yerlerin adları da geçmektedir.

Adana'ya divan harbi konunca

On yedi bey o celseye varınca

Derviş Paşa iskân emrin verince

Kozanoğlu beyliğinden düştü mü

İskan emri oldu aşiret yasta

Kız gelin kalmadı hep oldu hasta

Dadaloğlu'm hapis derler Payas'ta

Kanat takip sur duvardan uçtu mu (şn 6)

Elde yahn kılıç Çarka çalıktır

Al kanını Adana'ya dökmem var (şn 39)

Ne acep eğleştı kaldı Tarsus'ta

Âşıklar serdarı Veli gelmedi (şn 91)

² Zatıdan: Zaten, eskiden, esasen.(Çınkır, 2016: 1144)

³ Çukurâ: Çukurova (Çınkır, 2016: 271)

Bu şiirlerde Adana il merkezinin, Hatay'ın Payas ilçesinin ve Mersin'in Tarsus ilçesinin adı geçmektedir.

Karataş dersen de bir düzgün ova

Yükletmiş göçünü gidiyor dağa (şn 11)

Acep o yar indi m'ola Tuzla'ya

Bir kız göçün çekmiş gider eğlenmez (şn 125)

Bu şiirlerde adı geçen Karataş, Adana'nın Karataş ilçesidir. Tuzla ise Karataş'ın Akdeniz kıyısına yakın bir yerde bulunan kırsal mahallesidir (Şaşmaz: 58 ; Köy İşleri Bakanlığı: 24-25).

Misis Köprüsü de mühengi aştı⁴

Karalar "ho!"⁵ dedi Buruk'a düştü

Bozdoğan davaya girmeden kaçtı

Reyhanlı beyi de Halep'e düştü

Der Dadal'ım hani beyler kalanı

Mıstık Paşa ne tez tuttun Belen'i (şn 21)

Bu şiirde geçen Misis, günümüzde Adana'nın Yüreğir ilçesine bağlı bir mahalle olup, şimdiki adı Yakapınar'dır. Buruk, Adana'nın Sarıçam ilçesine bağlı bir mahalledir. Halep, günümüzde Suriye devletinin bir şehridir. Belen, Hatay'ın bir ilçesinin ve o ilçenin doğu tarafında, Amanos Dağları üzerinde bulunan geçidin adıdır (Köy İşleri Bakanlığı: 133-135).

Yarsuvat'ın Zıncırlak'ın arası

Işıladı gülek gülek kan oldu (şn 3)

Cerit sardı çöl ovayı, bayırı

Dölek yüzü, Zıngarlık'ın çayırı (şn 36)

Çelembel'de bir güzele uğradım

Cemalini denk ederim gülünen (şn 105)

Şiirlerde geçen Yarsuvat, Adana'nın Ceyhan ilçesinin eski adıdır. Zıncırlak ve Zıngarlık aynı yer olup, Ceyhan yakınlarında yer adıdır. Çelembel, Adana'nın doğusunda, Yakapınar(Misis) yakınlarında Davudi Dağı ile Çelemlı kırsal mahallesi arasında bulunan geçittir (Özdemir, 2007: 445-470).

Alabel Bahçesi çokça konalga

Açtı m'ola Ilica'nın gülleri

Arıkyazı nergislerin bitti mi

Turnaların garip garip öttü mü

⁴ Müheng: Miheng, ölçüyü aşmak. (Özdemir, 2007: 460).

⁵ Ho: Ho'lamak, saldırmak. (Özdemir, 2007: 452).

Hubların durağı Cihan'ın Suyu

Güzel eğlencesi Mercin'in kıyı (şn 51)

Şiirde geçen Alabel Bahçesi, Adana'nın Saimbeyli ve Tufanbeyli ilçeleri arasında bulunan Obruk Geçidi'nin kuzeyinde bulunan bölgedir. Ilıca, Adana'nın Kozan ilçesine bağlı bir kırsal mahalledir. Arıkyazı, Osmaniye'nin Kadirli ilçesinin Tozlu köyünün güneybatısındaki bölgedir. Cihan'ın Suyu, Ceyhan Nehri'dir. Mercin ise, Adana'nın Ceyhan ilçesinin kırsal mahallesi olup, günümüzdeki adı İncetarla'dır (Özdemir, 2007: 441-444 ; Köy İşleri Bakanlığı: 140-155).

Göründü de Hemite'nin kalesi

Hiç gitmiyor aşiretin belası (şn 32)

(Geç koca) Çeşmigir'de Kürecik'in belinden

Var git Eşe'm⁶ sen ağlayı ağlayı

Küçükpınar, Kürecik'ten salmazlar

Var git Eşe'm sen ağlayı ağlayı (şn 135)

İlk şiirde adı geçen Hemite, Osmaniye merkez ilçesine bağlı bir köy olup, günümüzdeki adı Gökçedamdır. İkinci şiirde adı geçen Çeşmigir, Kürecik ve Küçükpınar ise Osmaniye'nin Zorkun Yaylası'ndaki yer adlarıdır (Köy İşleri Bakanlığı: 161 ; Özdemir, 2007: 445).

Aslanbey'in⁷ Saraslan'ın yolundan

Çek atın başını Urum'a doğru (şn 35)

İskân oldu gelinleri kızları

Duydum Kars'a gitmiş gülü Avşarın (şn 37)

Çukurun Köprüsü'de Avşar'ın yurdu

Nerede kaldı da aslanı, kurdu

Aralıkta kaldı Hacılar Kürt'ü

Aralıkta kalan beyler nic'oldu

Üç gün oldu Bozdoğan'dan aşalı

Sarı çiçek mor menevşe döşeli (şn 42)

Yedi sineklerde kalmadı derman

Avşar eli Akköprü'yü geçti mi (şn 97)

Bu şiirlerde geçen yer adlarından Saraslan(Sariaslan), Kadirli ilçesinde yer adıdır, Urum ise Toros Dağlarının kuzeyinde kalan Anadolu topraklarını ifade etmektedir. Kars, Osmaniye'nin Kadirli ilçesinin eski adıdır. Çukurun Köprü, Kadirli ilçesine bağlı bir köy olup şimdiki adı Çukurköprü'dür. Hacılar, Adana'nın Kozan ilçesine bağlı bir kırsal mahalledir. Bozdoğan,

⁶ Eşe: Ayşe'nin yörede söylenen biçimi. (Çınkır, 2016: 397).

⁷ Aslan Bey: Cerit oymağı beyi. (Özdemir, 2007: 251)

Osmaniye'nin Kadirli ilçesinde bulunan ve Bozdoğan Yörüklerinin yaşadığı bölgenin adıdır. Akköprü, Kadirli ilçesine bağlı bir köydür (Akçaözoğlu, 2018: 12; Köy İşleri Bakanlığı: 143).

Gördüm Anavarza bir duvar taşlı

Aşiret iskânda binalar başlı (şn 16)

Dadaloğlu beylerinin

Sis'tedir oymağı şimdi (şn 66)

Şah kızını almak için Kozan'dan

Alapınar'(dan) su verenler nic'oldu

Ayas, Payas, Misis, Tumlu Kalesi

Beş kaleye hükmedenler nic'oldu (şn 67)

Şiirlerde geçen yer adlarından Anavarza, Kozan ilçesine bağlı kırsal mahalle ile bu mahallede yer alan ve Kozan ilçe merkezinin 28 km güneydoğusunda bulunan tarihi kaledir. Sis, Adana'nın Kozan ilçesinin eski adıdır. Alapınar, Kozan ilçesine bağlı bir kırsal mahalle olup, Anavarza'nın kuzey tarafında bulunmaktadır. Ayas, Adana'nın Yumurtalık ilçesinin eski adıdır. Payas, Hatay'ın Payas ilçesidir. Misis, Adana'nın Yüreğir ilçesine bağlı bir mahalle olup, günümüzdeki adı Yakapınar'dır. Tumlu ise, Adana'nın Ceyhan ilçesine bağlı bir kırsal mahalledir (Şaşmaz: 30-59; Köy İşleri Bakanlığı: 135-156).

Sana derim sana Hasan Kalesi

Alt yanında döğüş oldu, hûn oldu (şn 2)

Karadik'ten öte Harnı'nın düzü

Oturmuş beylerde ediyor sözü (şn 32)

Bir bölücek durna⁸ kalktı Ayas'tan

Yönün tutmuş Mindilli'den Payas'tan

Uğruna yad⁹ avcı geliyor Has'tan

Unutma Harnı'nın altını durnam(şn 93)

Şiirlerde geçen yer adlarından Hasan Kalesi, Osmaniye'nin Hasanbeyli ilçesi yakınlarındaki eski kale kalıntısıdır. Karadik(Karagedik), Osmaniye'nin Düziçi ilçesinin Karagedik köyü ve bu köyün yakınındaki geçittir. Harnı ise Haruniye'nin kısaltılmış şekli olup, Düziçi ilçesinin eski adıdır. Ayas, Adana'nın Yumurtalık ilçesinin eski adıdır. Mindilli, Adana'nın Yumurtalık ilçesi ile Hatay'un Dört Yol ilçesi arasında yer adıdır. Payas, Hatay'ın ilçesidir. Has, Tecirli Yörüklerinin Düziçi ilçesindeki kışlak yurdunun adıdır (Akçaözoğlu, 2018: 12; Köy İşleri Bakanlığı: 137-138; Şaşmaz: 92).

Sana derim sana Bey Mürseloğlu

⁸ Durna:Turna (Çinkır, 2016: 348).

⁹ Yad: Yabancı (Çinkır, 2016: 1079).

Asi suyu dalgalanıp coştı mu(şn 6)

Murat Suyu kanlı köpük saçarsa

Seyit Battal gibi er var önünde (şn 7)

Gene tuttu Gavur Dağı boranı

Hançer vurup acarladın yaramı

Karbeyaz'ı alırsak, Şam'aca bizim

Daha Şamdan öte bir güz ağları (şn 30)

Bu şiirlerde geçen yer adlarından Asi Suyu, Lübnan'daki Bekaa Vadisinin doğu kısmından doğan, Suriye devletinin topraklarından geçtikten sonra Hatay ilimizin doğusundan Türkiye topraklarına giren, Hatay ilimizin sınırları içerisinde akarken akış yönünü güneybatıya çeviren ve Hatay'ın Samandağı ilçesinden Akdeniz'e dökülen Asi Nehri'dir (Saraçoğlu, 1990: 240-242). Murat Suyu, Hatay'ın İskenderun ilçesinde bulunan deredir (Özdemir, 2007: 459 ; Hatay Su). Gavur Dağı/Dağları, Kahramanmaraş'taki Sır Barajı'ndan başlayıp Hatay'ın Samandağı ilçesinin Akdeniz kıyılarına kadar uzanan Amanos Dağlarının eski adıdır (Saraçoğlu, 1990: 240). Karbeyaz, günümüzde Hatay'ın Payas ilçesine bağlı bir mahalledir (Özdemir, 2007: 454; Payas Kaymakamlığı). Şam, Suriye devletinin başkentidir (Saraçoğlu, 1990: 240-242).

Halep'in Antep'in soyun keserim

Cehdedersen Elbistan'ı basarım

Bağdat kapısına kilit asarım

Varın aslanlarım derdi Apalak¹⁰ (şn 5)

Ahmet Bey'di Elbeyli'nin ulusu

Ferman çıkıp İstanbul'a göçtü mü(şn 6)

Bizde neler ettik Antep eline

Nağmeler gönderdik Anadolu'ya (şn 33)

Balıklı Dereye zor dönüş oldu

Toygun¹¹ oldu baba oğlun bilmedi (şn 44)

Çağrıya çağrıya yayladan inen

Aynalız Gölü'ne sabahtan dönen (şn 89)

Şiirlerde adı geçen Halep, Suriye devletine bağlı olan il merkezidir. Elbistan, Kahramanmaraş'ın ilçesidir (Kahramanmaraş Valiliği). Bağdat, günümüzdeki Irak devletinin başkentidir. İstanbul, şiirin yazıldığı dönemde Osmanlı Devletinin başkenti, günümüzde ise en kalabalık şehrimiz olan İstanbul şehridir (TÜİK). Antep, Gaziantep ilimizdir. Anadolu, Türkiye'nin Asya kıtasında kalan topraklarıdır. Balıklı Dere, Gaziantep dolaylarındaki bir derenin ve yerin

¹⁰ Bir Avşar savaşçısı.

¹¹ Toygun: Kabadayı, görkemli (Çınkır, 2016: 1036).

adıdır (Özdemir, 2007: 441). Aynalız Gölü, günümüzde Şanlıurfa'nın Akçakale ilçesinin karşısındaki Suriye toprakları içerisinde kalan göldür (Özdemir, 2007: 345).

Ceritler Rakka'dan sökün eyledi

Bir fırkat geldi de serime doğru

Cerit, Rakkiye'den arayı açın

Murat'ın altından Kinet'i geçin(şn 35)

Şiirde geçen Rakka, Suriye devletinin bir şehridir. Murat, Fırat Nehri'nin bir koludur. Kinet ise, Gaziantep'in Nizip ilçesine bağlı bir kırsal mahalledir (Özdemir, 2007: 456).

Bilirim Kilis'i ezel ezeli

Çok olur oranın okuryazarı

Kapıçam'ı dersen yurtlar âlâsı

Ne zor olur kılincının yarası

Pazarcık suyunda gönlün bulanır

Ötüşür ördeği, turna kazınan

Ahur Dağı'n erken geçin ağalar

Alişar çevresi bahçeler, bağlar

Kısık'ın yöresi şol ulu dağlar

Karı yatar namlı namlı buzunan

Der dadalım Cela'ya varalım

Orada dost hatırını soralım

Ketizmen'den Pınarbaşı'n bulalım

Eşe, Fatma oynar, döner közünen (şn 70)

Bu şiirde, Kilis'ten Elbistan'ın Taşburun kırsal mahallesine kadar devam eden bir göç esnasında geçilen yerlerin adları yer almaktadır. Bunlardan Kilis il merkezidir. Kapıçam, Kahramanmaraş merkeze bağlı bir kırsal mahalle olup, Kahramanmaraş-Gaziantep karayolunun güneyinde bulunmaktadır (Özdemir, 2007: 454 ; Dulkadiroğlu Belediyesi). Pazarcık, Kahramanmaraş'ın ilçesidir (Görkem, 2006: 465 ; Kahramanmaraş Valiliği). Ahur Dağı, Kahramanmaraş il merkezinin kuzeyinde bulunan dağdır, il merkezi bu dağın güney eteklerine kurulmuştur (Görkem, 2006: 447 ; Özdemir, 2007: 439 ; Saya ve Güney, 2014: 208 ; Doygun ve Gözcü, 2016: 75-90). Alişar, Kahramanmaraş'ın Ekinözü ilçesine bağlı bir kırsal mahalledir (Görkem, 2006: 448 ; Ekinözü Kaymakamlığı). Kısık, Kahramanmaraş'ın Süleymanlı kırsal mahallesi ile Elbistan ilçesi arasında yer alan bir vadinin ve geçidin adıdır (Görkem, 2006: 461 ; Özdemir, 2007: 456 ; Elbistanın Sesi). Celâ, Kahramanmaraş'ın Ekinözü ilçesinin eski adıdır (Görkem, 2006:451 ; Ekinözü Kaymakamlığı). Ketizmen, Elbistan ilçesinin kırsal mahallesi olup, buranın günümüzdeki adı Taşburun'dur (Görkem, 2006: 461 ; Güllü, 2016: 279 ; Elbistanın Sesi).

Pınarbaşı ise Ceyhan Nehri'nin Elbistan ilçesi yakınlarındaki kaynaklarından birisinin bulunduğu yerdir (Elbistan Kaymakamlığı ; Anadolu Ajansı) .

Gün burnuna İmeli'den inerdik

Sallanırda Saçaklı'ya konardık

Melik Ejder evliyalara yatağı

Ahır Dağı yaylamızın eteği

Kavrık'a varınca semah dönerdik

Genişleyip Suçatı'na konardık (şn 32)

Bu şiirdeki yerlerde, muhtemelen bir göç esnasında geçilen bölgelerin isimleridir. Bunlardan İmeli, Kahramanmaraş'ın Türkoğlu ilçesine bağlı bir kırsal mahalle olup, buranın günümüzdeki adı Küçük İmalı'dır (Gökhan, 2009: 267). Saçaklı, Osmaniye'nin Kadirli ilçesi ile Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesinin Mazgaç Yaylası arasında bulunan bir bölgenin adıdır (Özdemir, 2007: 463). Melik Ejder (Melik Eşter), Kahramanmaraş il merkezinin 6 km güneyinde bulunan Aksu kırsal mahallesinde bulunan türbedir (Görkem, 2006: 463 ; Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi). Ahır Dağı, Kahramanmaraş il merkezinin kuzeyinde bulunan dağdır (Görkem, 2006: 447 ; Özdemir, 2007: 439 ; Saya ve Güney, 2014: 208 ; Doygun ve Gözcü, 2016: 75-90). Kavrık, Kahramanmaraş'ın Tekir kırsal mahallesi civarındaki bir yerin adıdır. Suçatı, Kahramanmaraş'ın merkez ilçelerinden Oniki Şubat'a bağlı bir kırsal mahalledir (Onikişubat Belediyesi ; Yerelnet) .

Ardın Hemite'(de) uğrun Üzücek

Çevril Andırın'ın gölünü durnam

Konman Kozlu'ya, konun Akkale'ye

Çinkiloğlu duzak kurar alınan durnam

Halbır'ı Sınak'ı yaylanın şanı

Çık Meryemçil'e de kendini tanı

Ağır ziynetinen inin Çinçin'i

Çözülün Göksun'un elini durnam

Göksun dediğin göğal yazılar

Garip durnam Kaz Ovası'n arzular

Törbüzek'e varınca kurun âvazı

Geç Sakaltutan'dan Yalak'ın düzü

Sabahın seherinde geçin Sarız'ı

Aş git Yed'oluk'un belini durnam.

Koca Şirvan senin karın kalkmamı

Ablak sığınların dönüp bakma mı (şn 93)

Bu şiirde Osmaniye'nin Hemite köyünden başlayıp, Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesinde son bulan bir göç esnasında geçilen yerlerin isimleri yer almaktadır. Üzücek, Osmaniye'nin Hemite köyü ile Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesi arasında bulunan bir yerin adıdır. Andırın, Kahramanmaraş'ın ilçesidir (Özdemir, 2007: 451-468 ; Görkem, 2006: 458 ; Kahramanmaraş Valiliği). Kozlu, Akkale, Halbır ve Sınak Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesi ile Göksun ilçeleri arasındaki yer adlarıdır. Meryemçil, Göksun ilçesinin güneyinde bulunan bir belin(geçitin) adıdır (Tufan, 1998: 36 ; Özdemir, 2007: 439-450). Çinçin, Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesinin Geben kırsal mahallesi ile Göksun ilçesinin Değirmendere kırsal mahallesi arasında bulunan geçit ve burada bulunan kalenin adıdır. Göksun, Kahramanmaraş'ın ilçesidir (Öztürk ve Sarıkaya, 2010: 49-117). Kaz Ovası, Göksun ilçesi yakınlarında yer adıdır. Törbüzek, Göksun ilçesinde bulunan Törbüzek Çayıdır (Göksun Belediyesi). Sakaltutan, Göksun ilçesinin Keklikoluk köyü yakınındaki yer adıdır (Özdemir, 2007: 463). Yalak, Kayseri'nin Sarız ilçesinin bir kırsal mahallesi olup, günümüzdeki adı Yeşilkent'tir. Yeşilkent, Kayseri-Kahramanmaraş-Adana karayollarının kavşak noktasında kurulmuştur. Sarız, Kayseri'nin bir ilçesidir, Sarız ilçe merkezinin eski adı Köyyeri'dir. Yed'oluk(Yedioluk), Sarız ilçesinin kırsal mahallesidir (Çelebi, 1980: 123 ; Kayseri Valiliği). Koca Şirvan ise Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesinde bulunmakta olup, Pınarbaşı ilçe merkezi bu dağın eteğinde kurulmuştur (Aslan, 2011: 3).

Yine Kad' oğlu mu Maraş valisi

Uslandı mı Dalkılıçlı delisi (şn 6)

Seyir etsem görünür mü

Başkonuş'un dağı şimdi (şn 66)

Andırın beyliye bildirmez yaşın

Harpboğaz'dan aşar yolu Avşar'ın

Tereli yokuşun(u) pek erken dolan

Düzelse yolları Alın, Sapılan

Kastal'a varınca yayladır kalan¹²

Artık burda soğur beli Avşar'ın

Sorar gördüğüne Çinçin nerede

Bulmak ister pınarları sırada (şn 102)

Bu şiirlerde adı geçen yerlerden Maraş, Kahramanmaraş ilimizdir. Andırın, Kahramanmaraş'ın ilçesidir. Başkonuş, Kahramanmaraş ile Andırın ilçesi arasında bulunan dağın adıdır (Atalay, 2014: 191). Şiirde Harpboğaz ifadesi kullanılmış, fakat bu ifade yanlış. Osmaniye'nin Kadirli ilçesi ile Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesi arasında bulunan yer, Andırın'ın Yeşilova köyünde bulunan Harboğazı'dır (Görkem, 2006: 457; Kültür ve Turizm Bakanlığı). Tereli, Alın ve Sapılan, Andırın ilçesindeki yer adlarıdır. Alın ve Sapılan, Andırın ilçesindeki Tereli rampasında/yokuşunda bulunan yer isimleridir (Özdemir, 2007: 467; Görkem, 2006: 469). Kastal, Osmaniye'nin Kadirli ilçesine bağlı bir köyün ve yaylanın adıdır. Köyün ve yaylanın

¹² Kalan: Artık, bundan sonra (Çinkır, 2016: 661)

günümüzdeki adı Yoğunluk'tur (Resmi Gazete). Çinçin, Andırın'ın Geben kırsal mahallesi ile Göksun'un Değirmendere kırsal mahallesi arasında bulunan geçit ve burada bulunan kalenin adıdır (Öztürk ve Sarıkaya, 2010: 49).

Bire Memic' oğlu unutma bunu

Lorşun benim derdin Tanır'la Hunu (şn 12)

Daha ilk kılavuzu da bulman mahana¹³

Takım koydu Kaçar Hüyük'ünden Cihan'a (şn 29)

Başına yıkarım Berit Dağı'nı

Yazın Andırın'a dökmem var dedi

Kavga temizlesin Elbistan düzü

Gök kanatlıyı (meydana) dökmem var dedi

Kovarım da Saraycık'ın belinden

İpi boğazına takmam var dedi (şn 38)

Urum'da Avşar var öldürür seni

Çel atın başını Kırım'a doğru (şn 43)

Şiirlerde geçen yer adlarından Lorşun, Tanır ve Hunu Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesine bağlı kırsal mahallelerdir. Lorşun'un günümüzdeki adı Altınelma'dır, Hunu'nun günümüzdeki adı ise Arıtış'tır. Lorşun(Altınelma) ve Hunu(Arıtış), ilçe merkezinin kuzeybatısında, Tanır ise kuzeyinde bulunmaktadır (Görkem, 2006: 459-463; Özdemir, 2007: 452-466; Güllü, 2016: 356; Afşin İlçe Haritası). Kaçar Hüyük'ün Elbistan'ın Akbayır (Til) köyünde bulunan Höyük olduğu düşünülse de neresi olduğu kesin olarak tespit edilememiştir. Cihan, Ceyhan Nehri'dir. Berit Dağı, Kahramanmaraş'ın merkez ilçesine bağlı Süleymanlı kırsal mahallesi ile Göksun ilçesinin Çardak kırsal mahallesi arasında bulunan 3027 metre yüksekliğindeki dağdır (Türkiye Haritası). Andırın, Kahramanmaraş'ın ilçesidir (Kahramanmaraş Valiliği). Elbistan düzü, Elbistan Ovası'dır. Saraycık, Kahramanmaraş'ın Göksun ilçesine bağlı bir kırsal mahalledir (Göksun Belediyesi). Şiirde geçen Kırım, Avşarların dilinde Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesidir. Burada Avşar ve Cerit Yörüklerinin kavgası olmuş, çok adam kırılmış, yani ölmüş. Bundan dolayı buraya Kırım denmiştir (Özdemir, 2007: 456).

Bir yan Avşar, bir yan Elbistan

Zamantı'dan gelir kışın Binboğa (şn 57)

Binboğa'yı dersin dağların beyi

Görüken¹⁴ Soğanlı hani Koç Dağı

Aladağ, Bakırdağ, Bolgar'ın tayı

Erciyes ulunuz, pirin var dağlar

¹³ Mahana: Bahane (Çınkır, 2016: 755).

¹⁴ Görüken: Görünen (Çınkır, 2016: 755).

Ahurdağ'da gördüm Maraş beyini

Engizek'te derler elin çoğunu

Gezdim, seyreyledim Konur Dağı'nı

Göğsü gök ördekli gölün var dağlar(şn 53)

Azgit'in kalesi yüksek görünür

Âh dedikçe yüreciğim delinir (şn 107)

Bu şiirlerde adı geçen yerlerden Elbistan, Kahramanmaraş'ın ilçesidir (Güllü, 2016; Kahramanmaraş Valiliği). Zamantı, Seyhan Nehri'nin bir kolu olan Zamantı Irmağı'dır. Binboğa, Kahramanmaraş ve Kayseri illeri arasında bulunan Binboğa Dağı'dır (Çelebi, 1980: 6-9). Soğanlı Dağı, Tahtalı Dağlarını oluşturan dağlardan biridir. Soğanlı Dağı, Adana'nın Tufanbeyli ilçesi ile Kayseri'nin Sarız ve Tomarza ilçelerinin ortasında bulunmaktadır (Ege, 2001: 94). Koç Dağı, Kayseri'nin Sarız ve Pınarbaşı ilçeleri arasında bulunan dağdır (Çelebi, 1980: 108-123 ; haritatr.com). Aladağ, Adana, Kayseri ve Niğde illerinin ortasında bulunan dağdır. Bakırdağ, Tahtalı Dağlarını oluşturan dağlardan birisi olup, Kayseri'nin Develi ilçesi ile Adana'nın Saimbeyli ilçesi arasında yer almaktadır (Çelebi, 1980: 10). Bolgar (Bolkar) Dağları, Adana, Mersin, Niğde ve Konya illeri arasında bulunan sıradağlardır. Erciyes, Kayseri ilinin sınırları içerisinde bulunan Erciyes Dağı'dır (Türkiye Haritası). Ahır Dağı, Kahramanmaraş il merkezinin kuzeyinde bulunan dağdır (Görkem, 2006: 447 ; Özdemir, 2007: 439 ; Savaş ve Güneş, 2014: 208 ; Doygun ve Gözcü, 2016: 75-90). Engizek, Kahramanmaraş'ın Çağlayancerit ilçesinin kuzeybatısında bulunan dağdır (Kahramanmaraş İl Kültür Müdürlüğü; Türkiye Haritası). Konur Dağı, Kahramanmaraş il merkezi ile Elbistan ilçesi arasında bulunan dağdır (Özdemir, 2007: 456 ; Görkem, 2006: 462). Azgit, Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesinin kırsal bir mahallesi olup, günümüzdeki adı Yeniköy'dür. Burada bulunan kale de Azgit Kalesi'dir (Andırın Kaymakamlığı).

Hayli zaman şu Tapan'dan aşalı

Çukur'un kilidi beyler nic'oldu (şn16)

Çekerim çileyi böyl'olsun bugün

Alırım mı sandın şol Kozan Dağın (şn 45)

Alabel Bahçesi çokça konalga

Açtı m'ola Ilıca'nın gülleri (şn 51)

Yeğın ekinin firezi

Takım koymuşlar Kiraz'ı (şn 58)

Şu Feke'nin hanımları

Kara bilmez alınları

Ünü büyük Kozanoğlu

Konak Gürleşen'de parlar (şn 82)

Şiirlerde adı geçen yerlerden Tapan, Adana'nın Feke ilçesine bağlı bir kırsal mahalledir (Şaşmaz, 2014: 40). Çukur, Osmaniye'nin Kadirli ilçesinin Çukurköprü adlı köyüdür. Kozan Dağı ifadesi, Adana'nın Kozan ilçesinin kuzey kesimlerini ve Feke, Saimbeyli, Tufanbeyli ilçelerinin bir kısmını içine alan dağlık bölge için kullanılan bir tanımlamadır. Alabel Bahçesi, Adana'nın Saimbeyli ve Tufanbeyli ilçeleri arasında bulunan Obruk Geçidi'nin kuzeyinde bulunan bölgedir (Özdemir, 2007: 440 ; Ç.Ü. Tufanbeyli MYO). Ilıca, Adana'nın Kozan ilçesine bağlı bir kırsal mahalledir (Köy İşleri Bakanlığı, 1967: 155 ; Özdemir, 2007: 453 ; Görkem, 2006: 459 ; Kozan Belediyesi). Kiraz, Adana'nın Feke ilçe merkezinin kuzeydoğusunda yer alan dağın adıdır (Onar, 2009: 330). Feke, Adana'nın ilçesidir (Şaşmaz, 2014: 39-40 ; Köy İşleri Bakanlığı: 14). Gürleşen, Adana'nın Saimbeyli ilçesine bağlı bir kırsal mahalledir. Burası Saimbeyli-Adana karayolu üzerinde olup, ilçe merkezinin güneyinde bulunmaktadır (Şaşmaz, 2014: 71-73; Köy İşleri Bakanlığı, 1967: 162). Kurtuluş Savaşı esnasında Saimbeyli (Hacın/Haçın) ilçesinin merkezi tamamen yandığı için 1923-1926 yılları arasında Saimbeyli ilçesinin idare merkezi Gürleşen'e taşınmıştır (Onar, 2009: 338).

Hacın bir kasaba uğra da savuş

Yeğın olur Obrukbaşı, boranınan¹⁵ kış

Mağara'da Bekir Ağa'ya¹⁶ kavuş

Garip gönlün eyler sazınan¹⁷ bile

Aş Katranbeli'ni yüksek yekin¹⁸

Tekesuyu kablesine'de akın¹⁹

Soğanlı'ya garbi Suçatı yakın

Erir karı çağlar buzunan bile (şn 103)

Şiirde geçen yer adlarından Hacın, Adana'nın Saimbeyli ilçesinin eski adıdır (Onar, 2009: 13-17). Obrukbaşı, Adana'nın Saimbeyli ve Tufanbeyli ilçeleri arasında bulunan Obruk Geçidi'nin kuzeyinde bulunan bölgenin adıdır (Şaşmaz, 2014: 67). Mağara, Adana'nın Tufanbeyli ilçesinin eski adlarından birisidir. Mağara kelimesi aynı zamanda Tufanbeyli ve Saimbeyli ilçelerinin ve köylerinin bulunduğu yörenin genel adıdır (Şaşmaz, 2014: 61 ; Kurt, Y., 2011: XXXV). Mağara yöresi, konar-göçer Yörüklerin yaylağıdır. Çukurova'nın farklı yerlerinde kışlayan Yörük topluluklarının bir kısmı Mağara yöresine yaylaya çıkmışlardır (Kurt, Y., 2011). Katranbeli, Tufanbeyli ilçe merkezinin kuzeyinde bulunan Kızıldağ'ın kuzeydoğusundaki geçit. Ayvat ve Kayapınar köylerini Tufanbeyli ilçe merkezine bağlayan eski yol buradan geçmektedir. Tekesuyu, Tufanbeyli'nin Ayvat köyünün kuzeyinde bulunan Teke Deresi'dir. Soğanlı, Tufanbeyli'nin Ayvat köyünün kuzeybatısında, Tahtalı Dağları'nın bir parçası olan 2925 metre yükseklikteki Soğanlı Dağı'dır (Ege, 2001: 8-94 ; Sevim, 2017: 18-22 ; Türkiye Haritası).

¹⁵ Boran: Şiddetli kar, fırtına, kasırga (Çınkır, 2016: 162).

¹⁶ Tufanbeyli ilçesinde, Keçeler sülalesine mensup olan dönemin ağası.

¹⁷ Sazınan: Saz ile.

¹⁸ Yekin: Kalkmak. Burada yükseğe çıkma. (Çınkır, 2016: 1105).

¹⁹ Akın: Burada aşağıya inmek anlamında kullanılmış. Katranbeli Geçidi'nden Teke Deresi'nin olduğu yere doğru inmek kastedilmiş.

Kozan, Feke, Saimbeyli elleri

Avşar eli Şunutluk'a geçti mi

Çıkarsan Mağ'ra'ya Yalak görünür

Avşar eli şu Sarız'ı geçti mi (şn 97)

Şiirde geçen Kozan, Feke ve Saimbeyli Adana'nın kuzey yönündeki ilçelerinin günümüzdeki adlarıdır (Şaşmaz, 2014: 39 -71 ; Köy İşleri Bakanlığı, 1967: 14 ; Kütük, 2010 ; Onar, 2009). Bu şiirde bir hata bulunmaktadır. Kozan ve Saimbeyli kelimeleri şiire sonradan eklenmiş olmalıdır. Çünkü Dadaloğlu'nun yaşadığı dönemde Kozan'ın adı Sis, Saimbeyli'nin adı ise Haçin'dir. Mağara, Adana'nın Tufanbeyli ilçesinin ve ilçenin bulunduğu yörenin eski adıdır (Şaşmaz, 2014: 61-69 ; Kurt, Y., 2011: XXXV). Yalak, Kayseri'nin Sarız ilçesinin bir kırsal mahallesi olup, günümüzdeki adı Yeşilkent'tir. Sarız, Kayseri'nin ilçesidir (Kayseri Valiliği).

Mağara çölünde kavga kuruldu

Öttü tüfek davlumbazlar vuruldu

Her birine yetmez böyle beş ordu

İstanbul'a gitti ünü beylerin

Mağaralı soyuntusun²⁰ deşirdi²¹

Kanlı gömlek oldu donu beylerin

Yaşa Dadaloğlu'm sen binler yaşa

Cadioğlu'nu²² düşürdüler sol Aslantaş'a

Yaralının uğru indi Maraş'a

Abdalmecit geri alsın tuğları (şn 28)

Şiirde geçen Mağara Çölü, Tufanbeyli ilçe merkezinin doğusunda bulunan, ortasından Göksu Irmağı'nın geçtiği ovardır. Dadaloğlu ova olan, düz alanlar için çöl tabirini kullanmaktadır. Bu ifade, Dadaloğlu'nun başka bir şiirinde de “*Cerit sardı çöl ovayı, bayırı, Dölek yüzü, Zingarlık'ın çayırı (şn 36)*” şeklinde yer almaktadır (Özdemir, 2007: 253). Şiirde geçen Aslantaş, günümüzde Kayseri'nin Tomarza ilçesine bağlı bir kırsal mahallesi adıdır. Aslantaş kırsal mahallesi, Tahtalı Dağları üzerinde bulunan Kurubel Geçidi'nin batı kesiminde yer almaktadır. Aslantaş kırsal mahallesinin eski adı Kokarkuyu'dur (Çelebi, 1980: 132-133). Şiirde geçen İstanbul ve Maraş, günümüzdeki il merkezlerimizdir.

Çıkarsan Mağ'ra'ya Yalak görünür

Avşar eli şu Sarız'ı geçti mi (şn 97)

Nice camiinde namaz kılınır

Güvercinlik denen Şar'a vardın mı (şn 120)

²⁰ Soyuntu: Soygunda elde edilen para, eşya.

²¹ Deşirmek: Toplamak (Çinkır, 2016: 307).

²² Cadioğlu: Gemerek bölgesinde yaşayan Bozoklu Türkmenleri'nin beyi (Özdemir, 2007: 443).

Şiirlerde geçen Mağ'ra/Mağara, Tufanbeyli ilçesinin ve bu yörenin eski adıdır (Şaşmaz, 2014: 68 ; Kurt, Y., 2011: XXXV). Sarız, Kayseri'ye bağlı bir ilçedir, Yalak ise Sarız'a bağlı kırsal bir mahalledir. Yalak'ın günümüzdeki adı Yeşilkent'tir (Çelebi, 1980, 122-129 ; Kayseri Valiliği). Güvercinlik, Adana'nın Tufanbeyli ilçesinin Şar, Bolatpınar, Bozgüney, İğdebel kırsal mahallelerinin ortasında bulunan Gümülek Dağı'nın eski adıdır. Şar, Tufanbeyli ilçesine bağlı bir kırsal mahalledir (Şaşmaz, 2014: 65; Özdemir, 2007: 450; Görkem, 2006: 457). Hititler döneminde dini başkent olan köyün o zamanki adı Komana'dır. Tokat'ta bulunan diğer Komana ile karışmaması için buraya Kapadokya Komanası, Tokat'takine ise Pontus Komanası denilmiştir.

Dirgen Dağı Koç Dağı'nın dengidir

Ördeklerin çağrışırdı kazınan (şn 15)

Kabaktepe, Koç Dağına konardı

Odasına nice beyler inerdi

Bozhöyük, Akoluk belli yurtları

Çayıra çıkardı Arap atları (şn 46)

Şiirlerde geçen Dirgen Dağı, Binboğa Dağları'nın içinde yer alan ve Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesinin batısında bulunan dağdır (Özdemir, 2007: 446 ; Görkem, 2006: 454) . Kabaktepe, günümüzde Büyük Kabaktepe ve Küçük Kabaktepe olarak iki ayrı kırsal mahalleden oluşmaktadır. Büyük Kabaktepe Kayserinin Pınarbaşı ilçesine bağlıdır, Küçük Kabaktepe ise Kayseri'nin Sarız ilçesine bağlıdır (Çelebi, 1980: 108-123). Koç Dağı, Tahtalı Dağları içinde yer almakta olup, Kayseri'nin Sarız ile Pınarbaşı ilçeleri arasında bulunan karayolunun batısındadır (Çelebi, 1980: 108-123 ; haritatr.com). Bozhöyük, Sivas'ın Gürün ilçesine bağlı bir köydür (Gürün Kaymakamlığı). Akoluk, Kayseri'nin Sarız ilçesine bağlı bir kırsal mahallesi olup, eski adı Çürük'tür (Çelebi, 1980: 122).

Çıkılı, Çakmaklı, Kütüklü yurdu

İndi Kığılı'ya çok sefa sürdü

Hüsey'n Ovası'ndan haberler geldi

Acıya uğramış ucu Avşar'ın (şn 34)

Güzeller yaylası Harmancı Yurdu

Nic'oldu dağların aslanı, kurdu(şn 42)

Pınarbaşı'ndan da beş yüz evinen

Çıkıp da cana kıyanlardanım (efendim) (şn 45)

Tez gelir Kaynar'ın yazı

Hoş akar Munzur'un özü (şn 59)

Usul boylum Gövdeles'te

Yollarıma baktı m'ola (şn 61)

Karakuyu derler beyler dolanır

Ordan içen Gövdeliye sulanır(şn 70)

Şiirlerde geçen yer adlarından Çıkılı, Çakmaklı ve Kütüklü, Gövdeli dağındaki yurtların adlarıdır. Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesinin Kayaaltı köyü yakınında Çakmaklı adında bir mezra da bulunmaktadır. Kığılı, Gövdeli Dağı'nın kuzeybatısında bulunan bir yaylanın adıdır. (Özdemir, 2007: 445 ; Görkem, 2006: 452-463). Hüsey'n(Hüseyin) Ovası, Çorum ilinin Alaca ilçesini ve çevresini oluşturan, 725-875 metre yüksekliğindeki ovadır (Özdemir, 2007: 452 ; Görkem, 2006:459 ; Çorum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü). Harmancı Yurdu, Kayseri'nin Sarız ilçesinin Tavla ve Ördekli kırsal mahallelerinin Binboğa'daki yaylalarının bulunduğu yerdir (Özdemir, 2007: 451). Pınarbaşı, Kayseri'nin ilçesidir. Kaynar ise Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesinin bir kırsal mahallesidir (Çelebi, 1980: 109 ; Kayseri Valiliği). Munzur, Uzunyayla Platosu'nda bir akarsuyun adıdır (Özdemir, 2007: 459 ; Görkem, 2006: 464). Gövdeles, Gövdeli Dağı'dır (Gürün Belediyesi). Karakuyu, Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesine bağlı bir kırsal mahalledir (Çelebi, 1980: 112 ; Görkem, 2006: 460). Gövdeli, Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesi ile Sivas'ın Gürün ilçesi arasında bulunan ve 2700 metre yüksekliğe sahip olan dağın adıdır (Gürün Kaymakamlığı).

Vaktinde çekilir Akdağ'ın eli

Sızır'dan da aşar şol Örmeyol'u

Sana derim sana Koca Gövdeli

Koca Torun derler elin var dağlar (şn 53)

Âşıkların varır da çifte sazınan

Üsküdar'dan ünün gelir Gövdeli

Çarhacısı²³ biner ufakl' irili

Haymana'dan elin gelir Gövdeli

Samur kürklü koca beyler derilir

Koc'Amik'ten yolun gelir Gövdeli (şn 94)

Şiirde adı geçen Akdağ, Yozgat ilinin Akdağmadeni adlı ilçesi ve burada bulunan dağdır (Özdemir, 2007: 439 ; Görkem, 2006: 447 ; Yozgat Valiliği). Sızır, Sivas'ın Gemerek ilçesine bağlı kasabadır (Sızır Belediyesi). Örmeyol, Kayseri'nin Akkışla ilçesindeki Hınzır Dağı'nın kuzeydoğu yamacında Romalılar zamanında yapılmış kaldırımlı yoldur. Koca Gövdeli, Gövdeli Dağı'dır (Özdemir, 2007: 461; Görkem, 2006: 465). Üsküdar, İstanbul'un ilçesi olup, burada İstanbul kastedilmiştir. Haymana, Ankara'nın ilçesidir. Gövdeli, Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesi ile Sivas'ın Gürün ilçesi arasında bulunan ve 2700 metre yüksekliğe sahip olan dağın adıdır (Gürün Belediyesi). Koc'Amik(Koca Amik), Hatay'daki Amik Ovası ve kurutulmadan önce bu ovanın ortasında bulunan Amik Gölü'dür (Saraçoğlu, 1990: 449-450).

Ağyarinen²⁴ Örenyol'dan aşınca

²³ Çarhacı: Çok gezen, çok dolaşan. (Çinkır, 2016: 232).

²⁴ Ağyar: Başkaları, el, yabancı kimseler. (Çinkır, 2016: 29).

Hiç gitmiyor Hınzırlı'nın dumanı

Güzeller esmeri Kavakören'i

Ne hoş bitmiş Çukuryurt'un çimeni

Uyma sevdiceğim elin sözüne

Yastıpınar sende kaldı amanı

Bozbulanık akar Tersakan suyu

Ağyarinen biz'ettiler gümanı (şn 133)

Şiirde geçen Örmeyol, Kayseri'nin Akkışla ilçesindeki Hınzır Dağı'nın kuzeydoğu yamacında Romalılar zamanında yapılmış kaldırımli yoldur. Hınzırlı, Kayseri'nin Akkışla ilçesinin doğusunda bulunan Hınzır Dağı'dır (Özdemir, 2007: 461 ; Görkem, 2006: 465 ; Çelebi, 1980: 6 ; Türkiye Haritası). Kavakören, Hınzır Dağı'nın eteklerinde yer adıdır, Kayseri'nin Pınarbaşı ilçenin kuzeybatısında Kavak adında bir kırsal mahalle de bulunmaktadır (Çelebi, 1980: 109). Çukuryurt, Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesine bağlı bir köydür (Görkem, 2006: 453; Çelebi, 1980: 109). Yastıpınar, Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesine bağlı Yassıpınar kırsal mahallesidir (Çelebi, 1980: 110). Tersakan, Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesindeki Tözgün (Çörümşek) köyünün içinden geçen çayın adıdır (Görkem, 2006: 469 ; Çelebi, 1980: 112 ; Saraçoğlu, 1990: 221).

Her gelen de Tonus eline Çonar²⁵

Yazın Çamurlu'ya yüz ordu konar

Yalnız Yavşanlı'nın koca çınarı

Yel değip yaprağı zarlar görünür

Alacahan son konaktır konalım

Memleketin ahvalini soralım

Bir zaman da şu Kangal'da kalalım

Aslan yatağı derler beyler görünür

Çadırımız Çamözü'nde dutulu

Devesi'de buhurunda katılı (şn 104)

Şiirde geçen Tonus, Sivas iline bağlı Altınyayla ilçesinin eski adıdır (Altınyayla Kaymakamlığı). Kangal, Sivas'ın ilçesidir. Alacahan ve Çamurlu Kangal ilçesine bağlı köylerdir. Çamözü ise Kangal ilçesinde bir yer adıdır, Yavşanlı, Kangal yöresinde yer adı. (Kangal Kaymakamlığı ; Jeoloji Mühendisleri Odası).

Kuruçay'dan Delice'yi aşalım

Çapanoğlu eteğine düşelim (şn 15)

Yozgat tarafından çıktı bir paşa

²⁵ Çonar(Çokar): Çökmek, konmak, oturmak. (Çınkır, 2016: 266).

Avşar'ınan Kürdü yaktı ateşe (şn 40)

Sırlıklı'dan Sıradaş'tan

Kevenin görünmez göçten

Eğrikıyı'dan Dolambaç'tan

Elin gelir Akdağ senin

Sırlıklı'nın Pat'tan yüzü

Yalan mı aşığı sözü

Şifa olur Ayanözü

İçimlere Akdağ senin (şn 96)

Şiirlerde geçen Kuruçay, Kayseri'nin Tomarza ilçesinde bulunan, Tahtalı Dağları içinden akan çaydır (Özdemir, 2007: 457 ; Görkem, 2006: 462). Delice, Yozgat ilinin Boğazlıyan ve Çandır ilçeleri arasında bulunan Delice Çayı'dır (Saraçoğlu, 1990: 126 ; Görkem, 2006: 454 ; Özdemir, 2007: 446). Yozgat, il merkezi olup, buranın adı eskiden Bozok'tu (Yozgat Valiliği). Sırlıklı, Yozgat'ın Çayıralan ve Akdağmadeni ilçeleri arasında bulunan dağdır. Sıradaş, Eğrikıyı ve Dolambaç Yozgat'ın Akdağmadeni ve Şefahtli ilçeleri arasında yer adlarıdır (Kurt, L., 1995). Pat(Çat), Sivas'ın Gemerek ilçesine bağlı bir köydür, Ayanözü ise Gemerek'teki bir derenin adıdır (Gemerek Belediyesi).

Allı turnam ana kuzudan çekildi

Uğru vardı Ağşar'a döküldü

Turnam terketme(n mi) Boraman Dağı'nı

Aş görelim Kırşehir'in bağını

Seyfe Gölü'nde de kur otağını

Yel estikçe burcu burcu kokundu

Geç Kırık Köprü'yü, seyirt Tekgöz'ü

Allı turnam katarını çekindi

Erciyes'e doğru boynun eğilir

Allı turnam Koramaz'a çekindi (şn 101)

Şiirde geçen Ağşar, Kırşehir'in Akpınar ilçesinin köyüdür. Köyün günümüzdeki adı Alişar'dır (Akpınar Belediyesi ; Özdemir, 2007: 363). Boraman(Baran) Dağı, Kırşehir ili ile Kaman ilçesi arasında bulunan dağdır (Özdemir, 2007: 442). Seyfe Gölü, Kırşehir iline bağlı Mucur ilçesinde bulunan göldür (Atalay, 2014: 229 ; Saraçoğlu, 1990: 355-356 ; Kırşehir Valiliği). Kırık Köprü, Kayseri ile Kırşehir arasında bulunan ve Kızılırmak üzerinde yer alan tarihi bir köprüdür. Eskiden bu köprünün üzerinden Ankara-Kırşehir karayolu geçermiş. Tekgöz, Kayseri'nin Yemliha kırsal mahallesinde bulunan 120 metre uzunluğundaki taş köprüdür. (Kayseri Büyükşehir Belediyesi). Erciyes, Kayseri'deki Erciyes Dağı'dır (Çelebi, 1980: 68). Koramaz,

Kayseri'nin Bünyan ilçesinin güneyinde bulunan Koramaz Dağı'dır (Çelebi, 1980: 86; Özdemir, 2007: 456).

Cerit'le Avşar birleşip göçelim

Seyfe Gölü'n soğuk suyun içelim

Aşa aşa Çiçekdağı yol ettim

Kırşehir'i geçip vadiye girdim

Atları, sürüyü söyleyin nettik

Bomboş geldik şu Kaman'a duydun mu (şn 47)

Çıktım yücesine seyran eyledim

Cebel önü çayır çimen görünür

Şaştım hey Allah'im ben de pek şaştım

Devrettim Akdağ'ı Bozok'a düştüm

Gönül arzuladı Niğde'yi Bor'u

Gün günden artmakta yiğidin zarı

Çifte bedestenli koca Kayseri

Erciyes karşımda yaman görünür (şn 52)

Şiirlerde geçen yer adlarından Seyfe Gölü, Kırşehir'in Mucur ilçesinde bulunan göldür (Atalay, 2014: 220-229 ; Saraçoğlu, 1990: 355-356 ; Kırşehir Valiliği). Çiçekdağı ve Kaman Kırşehir iline bağlı ilçelerdir (Kırşehir Valiliği; Türkiye Haritası). Cebel'in kelime anlamı dağdır, fakat şiirde Kırşehir'in Kaman ilçesinde bulunan Boranlı(Boranlı) Dağı kastedilmektedir (Özdemir, 2007: 287 ; Karaca: 134). Akdağ, Yozgat ilinin Akdağmadeni adlı ilçesidir, Bozok ise, Yozgat ve çevresinin eski adıdır (Yozgat Valiliği ; Türkiye Haritası). Niğde bir ilimiz, Bor ise Niğde il merkezinin hemen güneyindeki ilçesidir (Niğde Valiliği ; Türkiye Haritası). Niğde ve Bor'un, Dadaloğlu'nun diğer şiirlerinde geçen hiçbir yere komşu olmaması, bu kelimelerin şiire sonradan eklendiğini düşündürmektedir. Kayseri, bir ilimizdir. Erciyes ise Kayseri'de bulunan ünlü Erciyes dağdır.

Şol²⁶ koca Nalbat'a biz de varalım

Serimizde şu sevdayı ıralım

Emlek kazasında bir dem sürelim

Sultan Akdağ gibi dağlar olur mu

Kızılırmak coşkun akar selinen

Güzellerin suya iner alınan

Soğanlı'da Koç Dağı'nın eteği

²⁶ Şol: Şu. (Çinkır, 2016: 986).

Koca Buzluk Őo Malya'nın yatağı

Geç Hıdır Dağ'ından Kurtul eteği

Kaşı keman bu sularda kalır mı (Şn 73)

Şiirlerde geçen yer adlarından Nalbat(Nalbant), Yozgat'ın Akdağmadeni ilçesinde bulunan Kefenni Yaylası'nın Üoluk yöresinde mevki adıdır. Emlek, Sivas'ın ŐarkıŐla ilçesinde bölge adıdır. Kızılırmak, Türkiye'nin en uzun ırmağıdır. Soğanlı, Soğanlı Dağı olup, Tahtalı Dağlarını oluşturan dağlardan biridir (Ege, 2001: 94 ; Özdemir, 2007: 448-460 ; Görkem, 2006: 464). Koç Dağı, Kayseri'nin Sarız ve Pınarbaşı ilçeleri arasında bulunan dağdır (Çelebi, 1980: 108-123 ; haritatr.com). Malya, Kırşehir'in Boztepe ilçesinde bulunan Malya Ovası'dır, Koca Buzluk ise, Malya ovasında bulunan yer adıdır (Görkem, 2006: 451-463 ; Özdemir, 2007: 319 ; Kırşehir Valiliği ; TİGEM). Hıdır Dağı, Kırşehir'in kuzeydoğusunda bulunan dağdır. Kurtul ise Hıdır Dağı eteklerinde yer adıdır (Görkem, 2006: 458-462 ; Özdemir, 2007: 452-457).

4. TartıŐma ve Sonuç

Dadaloğlu'nun Şiirlerinde birçok coğrafi yer adı bulunmaktadır. Bu durum, Dadaloğlu'nun ve mensubu olduğu Avşar Boyunun konar-göçer bir yaşam sürmesi nedeniyle birçok yere gitmesinden kaynaklanmaktadır. Dadaloğlu, mensubu olduğu Avşarlar Boyu ile birlikte konup göçerken kullandığı güzergâhları bazı Şiirlerinde belirtmiŐtir. Bu sayede konar-göçer Avşarların ve Dadaloğlu'nun konup göçerken kullandıkları bu yerler öğrenilebilmektedir. Dadaloğlu'nun Şiirleri incelendiğinde Adana, Osmaniye, Mersin, Hatay, Gaziantep, Kilis, Kahramanmaraş, Kayseri, Sivas, Yozgat ve Kırşehir illerinin konar-göçer Avşarların ve Dadaloğlu'nun yaşadıkları yerler arasında bulunduğu tespit edilmiştir. AraŐtırmanın sonucunda, Dadaloğlu'nun Şiirlerinde geçen yerlerden bazılarının adının günümüzde deđiŐmiŐ olduğu görülmüŐtür. Bu durum Şiirlerde geçen yer adlarının tespitini zorlaŐtırmıŐtır. Bazı Şiirler ise deđiŐime uğramış, Dadaloğlu'nun yaşadığı dönemden yıllar sonra ortaya çıkan Kozan ve Saimbeyli gibi yer adları Dadaloğlu'nun Şiirlerine girmiŐtir. Dadaloğlu'nun yaşadığı bölgelerden uzak olan Niğde ve Bor gibi bazı yerlerin adları da Dadaloğlu'nun Şiirlerine dâhil edilmiştir. Bu durum Őiirlerin sözlü kültür geleneği ile günümüze ulaŐmasından kaynaklanmış olup, Şiirleri sözlü olarak aktaran kişiler Şiirlerde geçen yer adlarını kendi yaşadıkları dönemlerdeki yer adları ile deđiŐtirmişler veya ses benzerliği olan yer isimlerini birbirlerinin yerine kullanmışlardır. Dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan olmak Őeklindeki atasözünün halk arasında bazen Midyata giderken evdeki bulgurdan olmak Şeklinde söylenmesi buna örnek gösterilebilir. Őiirlerin incelenmesi sonucunda tespit edilen bir bulgu da konar-göçer Avşarların göç sırasında kullandıkları göç yollarından bazılarının günümüzde de karayolu olarak kullanılmasıdır. Osmaniye'nin Kadirli ilçesinden başlayıp Andırın-Meryemçil Geçidi-Göksun-Yalak(Yeşilkent)-Sarız-Yedioluk güzergâhından geçerek Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesine kadar devam eden göç yolundaki yerler günümüzde de karayolu ile birbirlerine bağlanmış durumdadır. Ayrıca planlanan Ordu-Osmaniye otoyolunun bir kısmı konar-göçer Avşarların bu göç yolundan geçmektedir. Bu durum bu yol güzergâhının coğrafi Őartlarının ulaŐıma elveriŐli olmasından kaynaklanmaktadır.

Konar-göçer Avşarlar Osmanlı Devleti döneminde kıŐı Çukurova'da Ceyhan Nehri'nin kıyısında geçirmekte, bahar gelince belirli göç yollarını kullanarak Uzunyayla'ya ve Toros Dağları'na gömektedirler. Sonbaharda havalar soğumaya baŐlayınca Uzunyayla'dan ve Toros

Dağları'ndan ayrılan konar-göçer Avşarlar göç yollarını takip ederek tekrar Çukurova'ya dönmektedirler. Bu göç dönümleri her sene devam etmektedir. O dönemde diğeri Türkmen obaları da Avşarlar gibi yaylakları ve kışlakları arasında göç etmektedirler. Bu göçler esnasında Avşarlar ile diğeri konar-göçer Türkmen obaları ve yerleşik hayata geçmiş olan halk arasında otlak paylaşımı vb. nedenlerden dolayı anlaşmazlıklar olmaktadır. Bu anlaşmazlıklar büyüdüğü zaman Türkmen obaları arasında çatışmalar da yaşanmaktadır. Osmanlı Devleti Türkmen obaları arasında uzun yıllar süren anlaşmazlık ve çatışmaları engellemek, bu bölgede düzeni sağlamak, bu Türkmen obalarından düzenli vergi almak, savaşlar için gerekli olan asker ihtiyacının bir kısmını buradaki Türkmen obalarından karşılamak, yörede ortaya çıkmış olan derebeylerini itaat altına almak gibi nedenlerle 1865 yılında Fırka-i İslâhiye ordusunu bölgeye göndermiş ve bölgede bulunan konar-göçer Türkmen obalarını itaat altına alarak onları yerleşik hayata geçirmiştir. Osmanlı Devleti bu dönemde konar-göçer Avşarları da yerleşik hayata geçirmiştir. Konar-göçer Avşarların büyük çoğunluğu yaylakları olan Uzunyayla'ya yerleşmiş olmakla birlikte, başka yerlere yerleştirilen Avşarlar da bulunmaktadır. Avşarlar günümüzde Türkiye'nin birçok yerinde yaşamakta ve kendi kültürlerini devam ettirmektedirler. Türkiye dışındaki farklı ülkelerde de Avşarlar yaşamaktadır.

5. KAYNAKÇA

- Akçaözöğlü, E.Y. (2018). *Osmaniye İli'nin Kültürel Coğrafyası*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aslan, M.G. (2011). *Kayseri İli Pınarbaşı İlçesindeki Avşar Köylerinde Türk Halk İnanışları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Atalay, İ. (2014). *Türkiye'nin Ekolojik Bölgeleri*, 2014, İzmir.
- Çelebi, Ö. (1980). *Kayseri İli Yakın Çevre İncelemeleri*, Murat Matbaacılık, İstanbul.
- Çinkır C.(2016). *Karacaoğlan Coğrafyası Söz Çıkını Araştırma-İnceleme-Sözlük*, Türkmeneli Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Doygun, H., Gözcü, M. (2016). *Kahramanmaraş Ahir Dağı'nın Peyzaj Karakterleri Yönünden Değerlendirilmesi*, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, Cilt 6, Sayı 13, Sayfa 75-90.
- Ege, İ. (2001). *Tufanbeyli Havzası ve Yakın Çevresinin (Adana) Jeomorfolojisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Eren, M.(1992). *Kocaavşar Köyü ve Tarihte Avşarlar*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, sayfa 232.
- Gökhan, İ. (2009). *Tarihi Coğrafyası ve Kültürü ile Türkoğlu*, Türkoğlu Kalkınma ve Güç Birliği Derneği, Kahramanmaraş.
- Görkem, İ. (2006). *Yeni Bilgiler Işığında Dadaloğlu Bütün Şiirleri*, E Yayınları, İstanbul.
- Güleç, Z. (2004). *Dadaloğlu Bütün Şiirleri*, Eflatun Yayıncılık, İstanbul.
- Güllü, A. (2016). *Bir Kentin Hafızası Elbistan Tarihi*, Elbistan.
- Gündüz, T. (2015). *Anadolu'da Türkmen Aşiretleri*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul.
- Işık, M., (1963). *Aşarlar*, Kardeşler Matbaası, Ankara.
- Kalafat, Y., Kaya, A.M., Aksoy, M. (2013). *Avşar Kültür Coğrafyası ve Halk Kültürü*, Berikan Yayınevi, Ankara.
- Karaca, M. (?). *Osmanlıca Türkçe Lugat*, Hisar Yayınevi, İstanbul.
- Kekeç, S. (2018). *Avşar Türkleri*, Kimlik Yayınları, Kayseri.
- Köy İşleri Bakanlığı. (1967). *Köy Envanter Etüdlerine Göre Adana*, Köy İşleri Bakanlığı Yayınları, Konya.

Kültür ve Turizm Bakanlığı - *Gaziantep Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Kararı*, Tarih 30.01.2015, Sayı 1071.

Kurt, L. (1995). *Yozgat-Sivas Arasında Kalan Bölgenin Vejetasyonunun (Geyikli Dağı, Sırıklı Dağı, Karababa Dağı, Ak Dağlar) Sinekolojik Yönden Araştırılması*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kurt, Y. (2011). *Çukurova'nın Tarihi Kaynakları V*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Kütük, A. (2010). *Kahramanların Dilinden Milli Mücadele'de Kozan*, Ekrem Matbaası, Adana.

Onar, M.(2009). *Kuruluşundan Kurtuluşuna Bağlantıları ile Saimbeyli*, Altınkoza, Adana.

Özdemir, A. Z. (2007). *Avşarlar ve Dadaloğlu*, Ürün Yayınları, Ankara.

Özgen, N. (2016). *Beşeri Coğrafyada Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, Pegem Akademi, Ankara, sayfa 184-185.

Öztürk, S., Sarıkaya, A. (2010). *Göksun Tarihi*, Göksun Belediyesi Kültür Hizmeti, İstanbul.

Saraçoğlu, H. (1990). *Bitki Örtüsü Akarsular ve Göller*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

Saya, Ö., Güney, E. (2014). *Türkiye Bitki Coğrafyası*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

Sevim, A.(2017). *Toros Dağları*, Cinius Yayınları, İstanbul.

Sümer, F. (2016). *Oğuzlar*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.

Şaşmaz, M. (2014). *Türkiye'nin İdari Taksimatı (1920-2013) I.Cilt*, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

Tufan, O. (1998). *Kurtuluş Savaşı Hatıraları*, Arma Yayınları, İstanbul.

Yurtsever, C. (2009). *Çukurova Türkmenleri*, Çukurovalı Yayınları, Adana.

İNTERNET KAYNAKLARI

Afşin İlçe Haritası - <https://www.harbiforum.net/attachments/afsin-haritasi-jpg.6798/> (13.12.2020)

Akpınar Belediyesi - <http://www.kirsehirakpinar.bel.tr/> (13.12.2020)

Altınyayla Kaymakamlığı - <http://www.altinyayla.gov.tr/ilcetarih> (13.12.2020)

Anadolu Ajansı - <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/ceyhan-nehrinin-kaynagi-pinarbasi-guzellesecek/1650560> (13.12.2020)

Andırın Kaymakamlığı - <http://andirin.gov.tr/> (13.12.2020)

Ç.Ü. Tufanbeyli MYO – <https://tufanbeylimyo.cu.edu.tr/cu/hakkimizda/tufanbeyli> (14.12.2020)

Çorum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü – <https://corum.ktb.gov.tr/TR-58673/ovalar.html> (14.12.2020)

Dulkadiroğlu Belediyesi - <https://www.dulkadiroglu.bel.tr/i/Mahallelerimiz.html> (13.12.2020)

Ekinözü Kaymakamlığı - <http://www.ekinozu.gov.tr> (13.12.2020)

Elbistanın Sesi- www.elbistannsesi.com (12.12.2020)

Gemerek Belediyesi – <https://www.gemerek.bel.tr/> (14.12.2020)

Göksun Belediyesi- <http://www.goksun.bel.tr/> (13.12.2020)

Gürün Belediyesi - <https://gurun.bel.tr/> (13.12.2020)

Gürün Kaymakamlığı - <https://gurun.gov.tr/> (12.12.2020)

Haritatr - <https://haritatr.com/harita/Koc-Dagi/90249> (14.12.2020)

Hatay Su - www.hatsu.gov.tr/icerik.php?bolum=1&no=601 (11.12.2020)

Jeoloji Mühendisleri Odası – <https://www.jmo.org.tr/> (14.12.2020)

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi - www.kahramanmaras.bel.tr/kesfedin/malik-ejder-ester-turbesi (13.12.2020)

Kahramanmaraş İl Kültür Müdürlüğü – <https://kahramanmaras.ktb.gov.tr/TR/-142132/genel-bilgiler.html> (14.12.2020)

Kahramanmaraş Valiliği - <http://www.kahramanmaras.gov.tr/ilceler> (13.12.2020)

Kangal Kaymakamlığı - www.kangal.gov.tr/ilce-nufus-vevatandaslik-mudurlugu (13.12.2020)

Kayseri Büyükşehir Belediyesi – <https://www.kayseri.bel.tr/kesfet-listeleme/tekgoz-koprusu> (14.12.2020)

Kayseri Valiliği - <http://www.kayseri.gov.tr/nufus-yapisi> (13.12.2020)

Kırşehir Valiliği - <http://www.kirsehir.gov.tr/> (13.12.2020)

Kozan Belediyesi- <http://www.kozan.bel.tr/?nufus> (14.12.2020)

Niğde Valiliği - <http://www.nigde.gov.tr> (13.12.2020)

Onikişubat Belediyesi - <https://www.onikisubat.bel.tr> (13.12.2020)

Payas Kaymakamlığı - <http://payas.gov.tr/nufus> (13.12.2020)

Resmi Gazete - <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/07/yayla%20alanlar%C4%B1.1/adana/kastal.pdf>

Sızır Belediyesi - www.sizir.bel.tr/?SyfNmb=2&pt=SIZIR (13.12.2020)

TİGEM- <https://www.tigem.gov.tr/Sayfalar/Detay/50f76c7a-12c3-4786-8c28-0b33298cd8c0> (14.12.2020)

Türkiye Haritası - 1/1850000 Ölçekli Kabartma Türkiye Haritası

Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK)- www.tuik.gov.tr (11.12.2020)

Yerelnet - <https://yerelnet.org.tr/koyler/254712/> (13.12.2020)

Yozgat Valiliği - <http://www.yozgat.gov.tr/> (13.12.2020)